

سؤالات آزمون نهایی درس: احکام ۳	رشته: علوم و معارف اسلامی	ساعت شروع: ۸ صبح	مدت امتحان: ۱۰۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۳/۲۵	تعداد صفحه: ۲
دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت خردادماه سال ۱۴۰۲		مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش http://aee.medu.gov.ir	

ردیف	سؤالات	نمره
	اصطلاحات فقهی زیر را به صورت مختصر تعریف نمائید.	
۱	الف) قول معصوم ب) احتیاط شرعی ج) مخصّص د) اصول عملیه	۲
	صحیح یا غلط بودن عبارات زیر را مشخص نمائید.	
۲	الف) جمالات امری که از دانی به عالی صادر می شود، امر و نهی به شمار می آیند. ب) اجماع از نظر شیعه دلیل مستقلاً به حساب نمی آید. ج) استصحاب در جایی جاری می شود که شک ما حالت سابقه داشته باشد. د) عام و مطلق هر دو در نتیجه دارای یک معنا هستند.	۲
	جاهای خالی در هر عبارت را تکمیل نمائید.	
۳	الف) یکی از ادله شرعی و از مهم ترین راه های تشخیص حق از باطل، که زیربنای سایر منابع و درک معارف دینی و بشری است، می باشد. ب) عبارت «كُلُّ مَا حَكَمَ بِهِ الْعَقْلُ، حَكَمَ بِهِ الشَّرْعُ» «هرآنچه عقل به آن حکم کند، شرع به آن حکم می کند» بیانگر قاعده می باشد. ج) زمانی که مجتهد در ادله اجتهادی هیچ دلیلی بر حرمت نمی یابد، براساس ادله فقهاتی حکم به می کند. د) اجماع از آن نظر که بیانگر نظر و رأی معصوم است، دلیل غیر لفظی یا نامیده می شود.	۲
۴	نام مؤلفان کتاب های فقهی را بنویسید. الف: اصول کافی: ب: من لا یحضره الفقیه:	۰/۵
	گزینه مناسب را انتخاب نمائید.	
۵	عبارت «صَلَّ مَعَ الطَّهَّارَةِ» بیانگر کدام قید است؟ الف: قید منفصل ب: قید متصل	۰/۵
	فعل های امری که زیر آنها خط کشیده شده، دلالت بر کدام یک از حکم های روبرو دارد؟ (وجوب، استحباب، اباحه)	
۶	الف: فَمِ الْبَلِّ أَلَّا قَلْبًا: ب: أَقِيمُوا الصَّلَاةَ:	۱
ادامه سوالات در صفحه بعد		

سؤالات آزمون نهایی درس : احکام ۳	رشته : علوم و معارف اسلامی	ساعت شروع : ۸ صبح	مدت امتحان : ۱۰۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی :	پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه	تاریخ امتحان : ۱۴۰۲/۰۳/۲۵	تعداد صفحه : ۲
دانش آموزان روزانه ، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت خردادماه سال ۱۴۰۲		مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش http://aee.medu.gov.ir	

ردیف	سؤالات	نمره
	به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.	
۷	الف) علم اصول فقه را تعریف نمائید. (۵+ نمره) ب) انواع خبر مقطوع الصدور را بنویسید. (۵+ نمره) ج) چرا برای بیان حجیت تخییر نیازی به بیان استدلال نیست؟ (۵+ نمره) د) چرا روزه گرفتن در عید فطر و عید قربان باطل است؟ (۵+ نمره)	۲
۸	تطبیق فقهی «لَوْ دَفَعَ زَكَاتَهُ إِلَى شَخْصٍ فَبَانَ أَنَّهُ غَنِيٌّ فَلَا قَوِيَّ هُوَ عَدَمُ الْإِجْزَاءِ» عبارت فوق که از کتاب الزکاة شیخ انصاری (ره) می باشد: الف: بیانگر چه مسأله ای است؟ (ترجمه کلی عبارت نیز کافی است). ب: دلیل «عدم اجزاء» در این عبارت، کدام یک از اصول عملیه می باشد؟	۰/۵
	به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.	
	۹) حکم ظاهری چگونه حکمی است؟	۱
	۱۰) تفاوت حدیث قدسی و قرآن را بیان کنید.	۱/۵
	۱۱) مقدمات حکمت را بنویسید. (سه مورد)	۱/۵
	۱۲) اجماع منقول را توضیح دهید.	۱
	۱۳) مقدمه عقلی و مقدمه شرعی را با ذکر مثال توضیح دهید.	۱/۵
	۱۴) منظور از عبادات و معاملات چیست؟	۱
	۱۵) دلیل عقلی بر حجیت برائت چیست؟	۱/۵
	۱۶) هم زمانی یقین و شک که از ارکان استصحاب می باشد را توضیح دهید.	۰/۵
	"موفق و مؤید باشید."	جمع
		۲۰

راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: احکام ۳	رشته: علوم و معارف اسلامی	ساعت شروع: ۸ صبح
پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۳/۲۵	
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در خرداد ماه سال ۱۴۰۲	مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش	http://aee.medu.gov.ir

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱	الف) سخنانی است که معصوم در مقام قانون گذاری و بیان احکام فرموده است. (۰/۵ نمره) ب) گاهی فرد نسبت به اصل تکلیف هیچ گونه شکی ندارد ولی نسبت به اینکه تکلیف به چه چیزی تعلق گرفته شک دارد که باید به گونه ای عمل کند که نسبت به فراغت ذمه اش از تکلیف یقین نماید. از این جهت باید احتیاط نماید. (۰/۵ نمره) ج) گاهی الفاظ یا جملاتی عام را از شمولیت و عمومیت خارج می کند که در این صورت عام ظهور خود را بر عمومیت از دست می دهد، به این الفاظ و جملات مخصّص گفته می شود. (۰/۵ نمره) د) به اصولی که فقیه را در هنگام نبود ادله اجتهادی در مقام عمل از تحیر خارج می کند، اصول عملیه گفته می شود. (۰/۵ نمره)	۲
۲	الف) غلط (ب) صحیح (ج) صحیح (د) صحیح (هر مورد ۰/۵)	۲
۳	الف) عقل (ب) ملازمه (ج) برائت (د) دلیل لَبّی (هر مورد ۰/۵)	۲
۴	الف) مرحوم کلینی (ره) (ب) ابن بابویه (مشهور به شیخ صدوق) (ره) (هر مورد ۰/۲۵)	۰/۵
۵	پاسخ: ب: قید متصل	۰/۵
۶	الف) استحباب (ب) وجوب (هر مورد ۰/۵)	۱
۷	الف) علمی که روش صحیح استنباط حکم شرعی را به فقیه نشان می دهد و برای او دلیل را از غیر دلیل و حجّت را از غیر حجّت متمایز می سازد. (اشاره به هر یک از بخش های تعریف کافی است). (۰/۵ نمره) ب) ۱. خبر متواتر ۲. خبری که همراه با عواملی است که افاده قطع می کند. (خبر همراه با قرائن) (۰/۵ نمره، هر مورد ۰/۲۵) ج) زیرا حجیت تخییر امری بدیهی است. (۰/۵ نمره) د) زیرا نهی از عبادت مقتضی فساد و بطلان است. (۰/۵ نمره)	۲
۸	الف: در مورد پرداخت زکات به فرد غیر مستحق. ترجمه: اگر زکات را به شخصی بدهید و بعد معلوم شود که وی غنی هست، اقوی آن است که چنین پرداختی کافی نیست. (۰/۲۵) ب: اصل استصحاب (۰/۲۵)	۰/۵
۹	گاهی فقیه به رغم جست و جو در منابع فقه، به حکم واقعی دست پیدا نمی کند و نمی تواند برای حکم آن دلیلی بیابد و از این رو در حالت شک قرار می گیرد. بنابراین برای اینکه مکلفین در مقام عمل سرگردان نمانند، شارع مقدّس برای آنان حکم دیگری را پیش بینی کرده به آن «حکم ظاهری» گفته می شود. به عبارت دیگر حکم ظاهری حکمی است که برای هنگام جهل به حکم واقعی در نظر گرفته شده است. (رساندن مفهوم حکم ظاهری با هر بیانی درست می باشد). (۱ نمره)	۱
۱۰	در آیات قرآن هم لفظ و هم معنا از سوی خداوند فرستاده شده و رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم بدون هیچ تصرفی آن ها را نقل فرموده است اما در حدیث قدسی خداوند معنا را بر پیامبرش نازل کرده و پیامبر آن معانی را در قالب الفاظ خود بیان فرموده است. (۱/۵ نمره)	۱/۵
۱۱	۱. گوینده در مقام تشریح و قانون گذاری باشد و از روی عقل و اراده و برای منظور و مقصود خاصی جمله را بیان کرده باشد. ۲. شارع در مقام بیان تمام جزئیات حکم برای عمل به آن باشد نه در مقام تشریح اصل حکم. ۳. قرینه ای بر اینکه برای مطلق قید منفصلی وجود دارد در دست نباشد. (۱/۵ نمره، هر کدام ۰/۵ نمره)	۱/۵
۱۲	در این نوع از اجماع فقیه شخصا فتاوی مجمعین را ندیده است بلکه فقیه دیگری که اجماع را تحصیل کرده وجود چنین اجماعی را نقل کرده است و او به استناد این اجماع نقل شده فتوا می دهد. (۱ نمره)	۱

ساعت شروع: ۸ صبح		رشته: علوم و معارف اسلامی	راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: احکام ۳
تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۳/۲۵		پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه	
مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش http://aee.medu.gov.ir		دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در خرداد ماه سال ۱۴۰۲	
ردیف	راهنمای تصحیح		
نمره			
۱۳	۱/۵	اگر وجود یک واجب متوقف بر وجود مقدمه‌ای باشد که عقل به تنهایی آن را درک می‌کند، به آن مقدمه عقلی می‌گویند؛ مانند تهیه وسیله برای رفتن به حج. اما اگر مقدمه را شرع تعیین کرده باشد نه عقل، به آن مقدمه شرعی می‌گویند؛ هم‌چون طهارت برای نماز. (به مثال‌های درست دیگر نیز نمره تعلق می‌گیرد.) (۱/۵ نمره، تعریف هر کدام: ۰/۵ نمره و مثال هر کدام: ۰/۲۵ نمره)	
۱۴	۱	عبادات: هر عملی است که در آن نیت و قصد قربت لازم است. (۰/۵ نمره) معاملات: هر عمل غیر عبادی است که قصد قربت نمی‌خواهد. (۰/۵ نمره)	
۱۵	۱/۵	عقل حکم می‌کند که اگر قانون‌گذار بنده‌ای را برای ارتکاب یا ترک عملی که حرمت یا وجوبی برایش بیان نشده است مجازات کند فعلی قبیح انجام داده است و از حکیم چنین فعلی سر نمی‌زند. (قاعده قبح عقاب بلا بیان) (۱/۵ نمره)	
۱۶	۰/۵	یعنی مکلف در یک زمان هم نسبت به حالت سابقه یقین و هم نسبت به بقای آن شک داشته باشد. (۰/۵ نمره)	
	۲۰	خدا قوت	

باسمه تعالی

ساعت شروع: ۸ صبح	رشته: علوم و معارف اسلامی	راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: احکام ۳
تعداد صفحات: ۲	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۳/۲۵	پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه
مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش http://aee.medu.gov.ir		دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در خردادماه سال ۱۴۰۲
با توجه به مفهومی بودن درس احکام ۳، به جواب‌های مفهومی مرتبط نیز نمره تعلق می‌گیرد.		
ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱	<p>الف) سخنانی است که معصوم در مقام قانون گذاری و بیان احکام فرموده است. (۰/۵ نمره)</p> <p>ب) در مواردی که وجوب احتیاط به وسیله دلایل عقلی قابل اثبات نیست ولی روایات باب احتیاط، مکلف را به احتیاط در آن مورد توصیه می‌کند، «احتیاط شرعی» گفته می‌شود. (۰/۵ نمره)</p> <p>(با توجه به قرابت معنایی و یکسانی مفهوم در صورتی که دانش آموز تعریف «احتیاط» را نیز نوشته باشد نمره کامل تعلق می‌گیرد.)</p> <p>ج) گاهی الفاظ یا جملاتی عام را از شمولیت و عمومیت خارج می‌کند که در این صورت عام ظهور خود را بر عمومیت از دست می‌دهد، به این الفاظ و جملات مخصص گفته می‌شود. (۰/۵ نمره)</p> <p>د) به اصولی که فقیه را در هنگام نبود ادله اجتهادی در مقام عمل از تحیر خارج می‌کند اصول عملیه گفته می‌شود. (۰/۵ نمره)</p>	۲

اصلاحیه